Asia: Lausuntopyyntö YVA-selostuksesta, Myrsky Energia Oy, YVA, Tervolan Vitsakankaan tuulivoimahanke, Tervola (LAPELY/3489/2022)

Lapin ELY-keskus
kirjaamo.lappi@ely-keskus.fi

Lausunto

1 Johdanto

Myrsky Energia Oy suunnittelee Tervolan kunnan Vitsakankaan alueelle enintään 17 voimalan tuulivoimapuistoa. Hankealueen pinta-ala on n. 2300 ha ja suunniteltujen voimaloiden kokonaiskorkeus on 300 m. Hankkeen sähkönsiirto on suunniteltu toteutettavaksi yhteistyössä Tervolan Energia ja Vesi Oy:n kanssa.

2 Lausunto

Pyydettynä lausuntonaan Luonnonvarakeskus esittää seuraavan.

Lausunnossaan Luke keskittyy pääosin poronhoitoon ja Metsästyslaissa (28.6.1993/615) 5 § (13.7.2018/555) lueteltuihin riistalajeihin.

Vitsakankaan tuulivoimahankkeen YVA-ohjelmassa Narkauksen paliskunnan poronhoitoa ja sen toimintaa on kuvattu lyhyesti ja hyvin yleisluontoisesti. Mm. hankealueen sijoittumista eri vuodenaikojen laidunten sijainnin ja käytön sekä poronhoidon toiminnan ja poroaitojen sijainnin osalta ei ole kuvattu. Ainut tähän kokonaisuuteen liittyvä kuvaus on esitetty vain yhdellä kartalla, jossa näkyvät, ainoat poronhoitoon liittyvät merkinnät, ovat ”laiduntyypit” metsä, pelto ja suo. Nämä maisematyypit on kartan lähdeviitteen mukaan saatu Luonnonvarakeskuksen laidunluokituksesta. Hankevastaavan kerrotaan kuitenkin aloittaneen yhteistyön Narkauksen paliskunnan kanssa ja keskustelleen paliskunnan poroisännän kanssa. Näissä alustavissa keskusteluissa ei kerrota nousseen esiin erityisiä syitä, joiden perusteella tuulivoimapuiston perustaminen alueelle olisi poronhoidon kannalta ongelmallista.

Myös poronhoitoon kohdistuvien vaikutusarviointien käytännön tekeminen kuvataan Vitsakankaan YVA-ohjelmassa hyvin lyhyesti ja yleisluontoisesti. Hankkeen vaikutuksia Narkauksen paliskunnan poronhoitoon niin tuulivoima-alueen kuin sähkönsiirtoreittien osalta todetaan arvioitavan tukeutumalla vuonna 2013 ilmestyneeseen (päivitetty 4/2014) Paliskuntain yhdistyksen oppaaseen poronhoidon tarkastelusta maankäyttöhankkeissa. Samalla myös rakentamisen ja toiminnan päättämisen aikana aiheutuvat mahdolliset vaikutukset ilmoitetaan otettavan huomioon arvioinnissa. Poronhoitovaikutusten arvioinnissa todetaan pyrittävän arvioimaan hankealueen ja sen vaikutusalueen piirissä olevia poronhoidon toiminta-alueita sekä hankkeen vaikutuksia poronhoidon toiminta-alueisiin ja porojen liikkumiseen paliskunnan alueella. Samalla kerrotaan ehdotettavan keinoja mahdollisten havaittujen haitallisten vaikutusten lieventämiseksi. Lopuksi todetaan, että vaikutukset poronhoitoon arvioidaan yhteistyössä paikallisten paliskuntien sekä Paliskuntain yhdistyksen kanssa. Narkauksen paliskunta sekä Paliskuntain yhdistys aiotaan kutsua myös YVA-menettelyn ohjausryhmään.

Luke katsoo, että Vitsakankaan tuulivoimahankkeen YVA-ohjelmaselostuksessa Narkauksen paliskunnan poronhoitoa, laitumia ja poroaitoja sekä hankealueen käyttöä ja sijoittumista poronhoidollisesti ja laidunten käytön osalta on kuvattu liian suppeasti ja ylimalkaisesti. Poronhoidon paikkatietoaineistojen avulla (TOKAT-aineistot) olisi mahdollista kuvata karttaesityksinä hankealueella ja sen ympäristössä eri vuodenaikoina käytettyjä porolaitumia ja porojen laidunkiertoa sekä lähistöllä sijaitsevia erotus- ja siirtoaitoja. Luke näkee ongelmana myös sen, että menetelmäkuvauksessa ei kuvata mitenkään sitä, millä tavalla tuulipuiston mahdollisia suoria ja välillisiä vaikutuksia mm. porojen laitumiin, laidunten käyttöön, laidunkiertoon ja liikkumiseen sekä poronhoitotöihin (kuten porojen kokoamiseen ja käsittelyyn) tullaan käytännössä arvioimaan. Myös tuulipuistojen rakentamiseen liittyvien muiden vaikutusten arviointimenetelmät, kuten kalliolouhinnan ja maa-aineisten ottoalueiden sekä alueelle rakennettavan tiestön, sähkönsiirtoaseman ja sähkönsiirtoon tarvittavien voimajohtojen vaikutusarvioinnit poronhoitoon ja laitumiin jätetään kuvaamatta. Vasta edellä mainittujen arvioiden perusteella muodostuu Luken näkemyksen mukaan riittävä kokonaiskuva siitä, millaisiksi tuulipuiston mahdollisesti poronhoidolle aiheuttamat erityyppiset haitat ovat luonteeltaan, laadultaan ja laajuudeltaan.

Luke katsoo myös tärkeäksi, että suunnitellun Vitsakankaan tuulipuiston ja mahdollisesti muiden Narkauksen paliskuntaan suunnitteilla olevien tuulipuistojen poronhoidolle aiheuttamien yhteisvaikutusten arviointisuunnitelma sisällytetään YVA-ohjelmaan. Samalla Luke näkee tärkeäksi, että vaikutusarvioinnissa hyödynnetään käytettävissä olevia oppaita, poronhoidon paikkatietoaineistoja (TOKAT-aineistot), Luken laidunaineistoja ja saatavilla olevaa tutkimustietoa mahdollisimman kattavasti. Koska Suomen alueella toimivien tuulipuistojen vaikutuksista poronhoitoon ei kuitenkaan ole vielä saatavilla tutkimustietoa, Luke näkee erittäin tärkeäksi, että vaikutusarviointia tehtäessä ja tuulipuiston mahdollista toteuttamissuunnitelmaa jatkettaessa neuvotteluja Narkauksen paliskunnan poroisännän ja hallituksen kanssa käydään poronhoitoon kohdistuvien vaikutusten arvioimiseksi ja toteamiseksi sekä poronhoitoon kohdistuvien haittojen minimoimiseksi. Tällaista yhteydenpitoa ja neuvottelua tuulivoimayhtiön ja paliskunnan välillä on Luken näkemyksen mukaan myös syytä pysyvästi jatkaa, mikäli Vitsakankaan tuulipuistoa aletaan rakentaa.

Ohjelman mukaan suurin osa tuulivoima-alueesta on ojitettua suota, jonka ojista vesi virtaa alueen ympärillä oleviin pintavesiin. Kalaston kannalta on olennaista suunnitella työt ja rakenteet niin, että vältetään kaikkea kiintoainekuormitusta alueen uomiin: valumavesien ohjailu, ojien selkeytysaltaat, maansiirtotöiden ajoitus sekä voimaloiden, sähkönsiirtolinjojen ja huoltoteiden sijoitus alueelle on tehtävä lähivesistöt huomioiden. Samoin on vältettävä esim. teiden rakentamista purojen ja muiden uomien yli. Ympäristövaikutusten arvioinnissa tulee kiinnittää erityistä huomiota vesistövaikutuksiin ja arvioida erilaisia tapoja jokiin kohdistuvan kiintoainekuormituksen ja muiden vaikutusten minimoimiseksi.

Hankealue rajautuu idässä Suuripään Natura-alueeseen ja hankealueen läheisyydessä on Joutsijärven FINIBA-alue, jossa pesii mm. metsähanhi. Suuripään Natura-alueen osalta hankkeessa tullaan tekemään Natura-arviointi. Linnustokartoituksia on tehty maastokaudella 2022 ja osin kaudella 2023.

Hankealueella tavattiin ohjelman mukaan kesällä 2022 runsaasti teeriä ja

metsoja ja näiden lisäksi pyitä ja yksi riekko. Soidinpaikkakartoituksia on tehty toukokuussa 2023. Linnustokartoitusten osalta Luke huomauttaa, että kanalinnuilla on voimakkaat vuosien väliset vaihtelut kannansuuruudessa, joten laskentojen toteuttaminen vain yhtenä vuonna saattaa antaa väärän kuvan alueen merkityksestä lisääntymisympäristönä. Yhden vuoden aineisto on altis satunnaisvaihtelulle. Tällöin selostuksessa tehtävien tulosten tulkinnassa ja johtopäätöksissä on syytä olla varovainen. Soidinselvityksen tulokset ovat tärkeitä ja ne tulee huomioida voimaloiden sijoittelussa.

Lintulaskentamenetelmistä Luke huomauttaa, että linjalaskennan voidaan joiltain osin ajatella soveltuvan kartoituslaskennan korvikkeeksi tilanteessa, jossa ei ole mahdollista kartoittaa koko aluetta. Kyse on kuitenkin otantaan perustuvasta menetelmästä, joka on ensisijaisesti kehitetty valtakunnalliseen kannanvaihteluiden seurantaan. Atlasruudut ovat vapaaehtoisten kansalaisten (lintuharrastajien) kertaluontoisten levinneisyysselvitysten työkalu. Niiden tarkoituksena on todeta lajin esiintyminen ja pesimävarmuus tietyssä ruudussa. Kaikkiaan, otantaan perustuvien seurantamenetelmien sekä atlasruutujen käyttökelpoisuus YVA:n yhteydessä on kyseenalaista. Kartoituslaskennassa tavoitteena on absoluuttisen parimäärän selvitys, mikä on tällaisessa yhteydessä helpompi tulkita, kuin tilastollisesti arvioitu (suhteellisen) tiheyden selvittäminen otantamenetelmällä. Tällaiselle rajatulle alueelle, jolta tarvitaan kattavaa tietoa linnustosta, luonnollinen vaihtoehto olisi koko alueen kattava kartoituslaskenta. Tämän menetelmän tavoitteena on kartoittaa alueen kaikki linnut.

Hankealueen läheisyydestä on havaittu saukkoa ja alueen ympäristössä on virtavesiä, jotka sopivat lajille elinympäristöksi. Luke näkee puutteena, että hankkeessa ei suunnitella minkäänlaisia saukon esiintymistä kartoittavia selvityksiä. Luke näkee tärkeänä, että mikäli saukon käyttämien vesistöjen yli kohdistuu rakentamista, tulee saukko huomioida sillan tai rummun rakenteissa ja rakentamisen ei tule kohdistua saukon lisääntymis- ja levähdyspaikkojen läheisyyteen.

Hankealueen ympäristössä (50 km säteellä) on 19 eri vaiheissa olevaa tuulivoimahanketta, joista osa rajautuu toisiinsa ja muodostaa laajoja yhtenäisiä tuulivoima-alueita. Tämän hankkeen selostusvaiheessa tulee kiinnittää erityisesti huomiota hankkeen yhteisvaikutuksiin muiden uusiutuvan energian ja niiden sähkönsiirtoon liittyvien hankkeiden kanssa. Luke huomauttaa, että osalla lajeista mahdollinen vaikutusalue (yhteisvaikutukset) saattaa olla hyvin laaja. Tilanne on tällainen, kun samoille reviireille ja lajin esiintymisalueille (esim. suurpedot ja porot) suunnitellaan useita tuulivoimahankkeita.

3 Lausunnon tiivistelmä

Poronhoidon osalta Narkauksen paliskunnan poronhoitoa, laitumia ja poroaitoja sekä hankealueen käyttöä ja sijoittumista poronhoidollisesti ja laidunten käytön osalta on kuvattu ohjelmassa liian suppeasti ja suurpiirteisesti. Luke näkee erittäin tärkeäksi, että hankkeen seuraavissa vaiheissa neuvotteluja Narkauksen paliskunnan poroisännän ja hallituksen kanssa käydään poronhoitoon kohdistuvien vaikutusten arvioimiseksi ja toteamiseksi sekä poronhoitoon kohdistuvien haittojen minimoimiseksi. Lisäksi olemassa olevia aineistoja tulee hyödyntää kattavammin vaikutusten arvioinnissa.

Mahdollisia suoria ja välillisiä vaikutuksia mm. porojen laitumiin, laidunten käyttöön, laidunkiertoon ja liikkumiseen sekä myös poronhoitotöihin (kuten porojen kokoamiseen ja käsittelyyn) tulee arvioida ja tuulipuistojen rakentamiseen liittyvän kalliolouhinnan ja maa-aineisten ottoalueiden sekä alueelle rakennettavan tiestön, sähkönsiirtoaseman ja sähkönsiirtoon tarvittavien voimajohtojen vaikutukset poronhoitoon ja laitumiin tulee kuvata.

Luke huomauttaa, että kanalintujen esiintymisen selvittämiseksi suunnittelualueella olisi hyvä tehdä soidinpaikkaselvitykset useampana peräkkäisenä vuotena. Tällöin soidinpaikkaselvitys antaisi paremman kuvan alueen merkityksestä kanalinnuille, kuin yksittäisenä keväänä tehty selvitys. Soidinselvityksen tulokset ovat tärkeitä ja ne tulee huomioida voimaloiden sijoittelussa. Ympäristövaikutusten arvioinnissa tulee kiinnittää erityistä huomiota vesistövaikutuksiin ja arvioida erilaisia tapoja jokiin kohdistuvan kiintoainekuormituksen ja muiden vaikutusten minimoimiseksi.

Selostusvaiheessa tulee kiinnittää huomiota erityisesti ympärillä sijaitsevien tuulivoimahankkeiden ja tiedossa olevien tuulivoimasuunnitelmien yhteisvaikutuksiin laajemmassa mittakaavassa. Lisäksi on tärkeää keskittyä ekologisten yhteyksien säilyttämiseen. Luke huomauttaa myös, että osalla lajeista mahdollinen vaikutusalue (yhteisvaikutukset) saattaa olla hyvin laaja. Tilanne on tällainen, kun samoille reviireille ja lajin esiintymisalueille (esim. suurpedot ja poro) suunnitellaan useita tuulivoimahankkeita.

Nina Peuhkuri

Kehittämispäällikkö, johtava tutkija

Hyväksytty Luken prosessinhallintajärjestelmässä 28.06.2024 klo 12:32:42.

Lausunnon valmistelija(t):
Saara Kattainen
Jouko Kumpula

Liitteet:

Tiedoksi: